

Interijer restorana „Sunce”. Turistički katalog „Korčula & Pelješac Riviera – Budite gosti našeg doma”.
Turistkomerc Zagreb, 1983.

STOLOVI IZ RESTORANA „SUNCE“ U VELOJ LUCI

Rada Dragojević Čosović
Centar za kulturu Vela Luka
Ul. 26, br. 2
HR 20270 Vela Luka
radad7448@gmail.com

Primljeno: 1.7.2021.

UDK 738.5

Sažetak: U sklopu istraživanja građe vezane za manifestaciju pod nazivom „Međunarodni susreti likovnih umjetnika u Veloj Luci“ koja se je održavala u Veloj Luci bijenalno od 1968. do 1972. godine, pronađeno je deset stolova izrađenih u tehnici mozaika koji su napravljeni za nekadašnji ugostiteljski objekt „Sunce“ u Veloj Luci. Na pronađenim stolovima prevladavaju riblji motivi izrazite živosti i bogatog kolorita. Osam od deset pronađenih stolova prezentirano je na izložbi „Stolovi Sunca pod okriljem Posejdona“ održanoj povodom Noći muzeja 2020. godine u galeriji Centra za kulturu Vela Luka.

Ključne riječi: mozaici, stolovi, restoran Sunce, Vela Luka, 1970-e

Ugostiteljski objekt „Sunce“ sagrađen je 1973. godine u ozračju Međunarodnih susreta umjetnika u Veloj Luci i u vremenu ekspanzije izgradnje turističkih objekata na istočnojadranskoj obali u čijim interijerima su se često smještala djela renomiranih umjetnika. Cjelokupno uređenje objekta osmislili su organizatori i inicijatori Međunarodnih susreta u Veloj Luci umjetnici Petar Omčikus i Kosa Bokšan u suradnji s umjetnikom Kemalom Širbegovićem.

Ugostiteljski objekt „Sunce“ sagrađen je 1973. u ozračju Međunarodnih susreta umjetnika. Uređenje objekta osmislili su umjetnici Petar Omčikus i Kosa Bokšan u suradnji s Kemalom Širbegovićem. 1970-ih i 1980-ih iznimno je popularna gastronomska destinacija.

Sagrađen je u neposrednoj blizini hotela „Posejdon“ koji je izgrađen nešto ranije, 1970. godine. Vrijeme je to temeljite preobrazbe obale u Hrvatskoj i bivšoj državi koju su potaknuli masovni turizam, tadašnja društvena kretanja i ekonomski odnosi. Na cijeloj obali 1960-ih i 1970-ih niču turistički kompleksi različitih estetika i koncepata s namjerom da ponude sadržaje za odmor na rastućem turističkom tržištu i obogate privremeni boravak turista u ozračju odmora, zabave i različitih aktivnosti.

Osim osmišljavanja arhitekture, u tim procesima promišljanje interijera igra bitnu ulogu, pa se unutar turističkih objekata smještaju umjetnička djela i dizajnerski predmeti. Tako je u hotelu „Posejdon“ na recepciji postavljen veliki zidni mozaik s motivom hobotnice kojeg je izradio akademski kipar i slikar Velolučanin Izvor Oreb. Nad recepcijom u kojoj je smješten ovaj vrijedni mozaik osovljena je

velika plastična sferična forma svjetlozelene boje kroz koju prodire zelenkasta svjetlost. Kupola je izrađena u nekadašnjem Brodogradilištu „Greiben“, u ono vrijeme i nekoliko desetljeća kasnije važnom privrednom subjektu. Veliki oktopus na zidnom mozaiku zajedno sa zelenom plastičnom kupolom i danas dominira prostorom koji je u međuvremenu doživio preinake i dobio nove vlasnike.¹ U susjednome Blatu akademski slikar i blatski umjetnik Ante Sardelić izradio je 1969. zidni mozaik s motivom plesa viteške igre „Kumpanjija“ za interijer hotela „Lipa“.

O takvim konceptima u kojima se prožimlju arhitektura, dizajn i likovna umjetnost svjedoči i projekt nerealiziranog turističkog kompleksa u uvali Plitvine u Veloj Luci kubanskog arhitekta Riccarda Porroa, a nastalog u okviru Međunarodnog susreta umjetnika u Veloj Luci 1970. (Premerl 1972: 49–51).

Istražujući građu vezanu za manifestaciju „Međunarodni susreti umjetnika u Veloj Luci“, razgovarala sam u ljeto 2007. godine u uvali Plitvine u Veloj Luci s umjetnicima Petrom Omčikusom i Kosom Bokšan koji su, između ostalog, govorili o uređenju restorana „Sunce“ kojeg su u potpunosti osmislili i realizirali. Rješenje je nastalo u ozračju Međunarodnih susreta umjetnika u Veloj Luci koje su inicirali i organizirali, ali i u atmosferi ondašnjih trendova u uređenju turističkih objekata.

Za potrebe objekta umjetnici su donijeli iz Francuske i keramički sitni inventar prilagođen uređenju cjelokupnog interijera objekta. Na žalost, sitni inventar nije sačuvan, iako nije isključeno da bi se poneki tanjurić ili zdjela iz restorana „Sunce“ još mogli pronaći.

Onjihovom angažmanu na uređenju objekta, kao i o angažmanu umjetnika Kemala Širbegovića, osim svjedočanstva samih umjetnika, svjedoči i literatura (Šeparović 2005: 76). O njihovom radu na objektu svjedoči i pismo kojeg je Petar Omčikus uputio Aleksadru Šeparoviću, tadašnjem generalnom direktoru Hotelsko-turističkog poduzeća „HUM“, a koje se čuva u Centru za kulturu Vela Luka zajedno sa skicama za uređenje objekta i izradu stolova u mozaiku.

¹ Hotel „Posejdon“ nekada je bio objekt poduzeća HTP „Hum“, a danas je u vlasništvu tvrtke „Ganga d.o.o.“ iz Splita.

Stol s motivom murine.
Foto: autorica

Stol s motivom raka, ugrađen na obali Sokolića.
Foto: autorica

Stol s motivom pirke. Foto: autorica

Poletuša, detalj stola iz restorana "Sunce", mozaik, 1973.

Foto: Lujo Frlan, Kustosica izložbe: Rada Dragojević Čosović

STOLOVI SUNCA POD OKRILJEM POSEJDONA

IZLOŽBA/15. NOĆ MUZEJA/CENTAR ZA KULTURU VELA LUKA/31. 1. 2020./ 19 SATI

Plakat izložbe. Centar za kulturu Vela Luka 2020.

Stol s motivom raže. Foto: autorica

Oliver Dragojević i klapa „Ošjak“ za potkovastim stolom u „Suncu“ početkom 1980-ih. Zbirka Boris Gugić Brico – Vela Luka

Ideja je bila da se u blizini novoizgrađenog hotela „Posejdon“ sagradi ugostiteljski objekt koji će predstavljati sintezu umjetnosti, gastronomije i autohtone vegetacije, a na valu novih trendova gradnje na Jadranskoj obali u kojima umjetnost igra značajnu ulogu.

Ideja je bila da se u blizini novoizgrađenog hotela „Posejdon“ sagradi ugostiteljski objekt koji će predstavljati sintezu umjetnosti, gastronomije i autohtone vegetacije, a nastala je i realizirala se u ozračju manifestacije „Međunarodni susreti umjetnika u Veloj Luci“, ali i novih trendova gradnje na Jadranskoj obali u kojima umjetnost igra značajnu ulogu.

Novi ugostiteljski objekt dobio je naziv „Sunce“ prema središnjoj zvijezdi našeg sustava čiji je spektakularni zalazak svojevrsan zaštitni znak Vele Luke, a može se promatrati i doživjeti šetajući krajolikom prepunim maslinika i drugog mediteranskog raslinja u čijem se okruženju restoran nalazi.

Do otvaranja hotela „Adria“ 1986. godine, restoran „Sunce“ zajedno s hotelima „Korkyra“, „Posejdon“, „Jadran“, slastičarnom „Maestral“, mliječnim restoranom „Duvana“ i drugim pratećim objektima, bio je okosnica ondašnje turističke ponude u Veloj Luci, a po svome uređenju i sadržaju spadao je u vrhunsku turističku i ugostiteljsku ponudu u mjestu. Restoran „Sunce“ bio je prestižno okupljalište 1970-ih i 1980-ih u Veloj Luci kojeg se mnogi turistički i ugostiteljski djelatnici sjećaju s nostalgijom. Posjećivali su ga brojni domaći i strani gosti iz kulturnog, javnog i političkog života onog vremena.

U restoranu „Sunce“ nalazili su se stolovi s motivima izrađenim u tehnici mozaika od kojih se danas dio nalazi u prostoru hotela „Posejdon“ i koristi se u ugostiteljske svrhe, i to njih šest.

Postav izložbe „Stolovi Sunca pod okriljem Posejdona“ za Noć muzeja 2020. u Centru za kulturu Vela Luka. Foto: autorica

Od toga je pet okruglih i jedan četvrtasti. Svi su izrađeni u tehnici mozaika i prikazuju motive maritimne faune. Svi stolovi su u dobrom stanju, a nalaze se na metalnim žutim nosačima i još se koriste u ugostiteljske svrhe, najčešće kao podloga za *welcome drink* i slične prigode. Prikazuju ražu, murinu, pirku, morskog ježa, hlapa (*karlo*) i morsku lastavicu (*poletuša*). Prikazani motivi maritimnog bestijarija odlikuju se izvanrednim kolorizmom i pregrštom detalja. Predstavljaju vrsne prikaze morskih životinja koje izgledaju kao da se kreću.

Blagovati za ovakvim stolovima zasigurno je bila prava vizualna senzacija koja je gastronomski užitak činila još većim. Ne čudi što je popularnost restorana u ono vrijeme bila iznimna jer je restoran „Sunce“ uz artistski oplemenjen ambijent nudio i vrhunsku profesionalnu uslugu vrsnih kuhara i konobara, ali i klapsku pjesmu.

Od cjelokupnog inventara nekadašnjeg restorana „Sunce“ upravo se stolovima posvetila najveća pažnja jer pozvati nekoga na ručak ili večeru znači iskazati osobi počast. Za stolom se jede, druži i razgovara, stol je simbol zajedništva i

U restoranu „Sunce“ nalazili su se stolovi s motivima riba, maritimne tematike i vegetativnim prikazima izrađenim u tehnici mozaika. Blagovati za ovakvim stolovima zasigurno je bila prava vizualna senzacija koja je gastronomski užitak činila još većim.

dijeljenja, a podijeliti hranu s nekim znači uspostaviti prijateljske odnose.

Svi pronađeni stolovi iz restorana „Sunce“ su okrugli, osim jednog četvrtastog oblika s motivom ribe. Odabir kružne forme nije slučajna. Oblik kruga evocira sunčev disk, a proizlazi iz naziva restorana, za okruglim stolovima svi su jednaki, kao za stolom kralja Artura.

Motiv ribe je čest u umjetnosti i nalazimo ga u djelima brojnih autora. Javlja se u najstarijim pisanim djelima poput starozavjetne priče o Joni i u književnim ostvarenjima kao što su „Starac i more“, „Ribar Palunko i njegova žena“, „Pinocchio“, „Priča o zlatnoj ribici“ i drugima. Riba je simbol Krista. Grčka riječ „ikthys“ /riba/ sastavljena je od pet slova koja tvore monogram početnih slova grčkih riječi „Iesuos Kristos Theou Hyos Soter“ tj. Isus Krist Sin Božji Spasitelj. U tom kontekstu motiv ribe čest je prikaz u ranokršćanskoj umjetnosti.

Zanimljivo je zaviriti i u svijet tumačenja snova. Pojavi li se u snu riba u velikom broju na površini vode, to znači sreću i izobilje; riba na dnu rijeke ili mora znači veliku opasnost; loviti ribu - radost; ako drugi u snu lovi ribu - izdaja i gubitak dobrog položaja; mala riba u snu znači neprilike; krupna riba označava važan događaj, a uginule ribe - ogovaranje. Sanjamo li ribara, očekuje nas veliko veselje. U svakodnevnoj komunikaciji imenica „riba“ u kombinaciji s raznim pridjevima ima razne konotacije i često upotrebljavamo izraze kao što su „sitna riba“, „krupna riba“, „šutljiva riba“, „smrznuta riba“, „riba smrdi od glave“, „riba ribi grize rep“, „kao riba u vodi“ itd.

U restoranu se, osim navedenih stolova, nalazio i jedan veliki stol u obliku potkove također izrađen u tehnici mozaika, a s motivima maritimne tematike i vegetativnim prikazima. Nalazio se na otvorenom ispod maslina, a prema navodima turističkih djelatnika uništen je 1990-ih. Potkova se povezuje sa srećom i privlači u prostor dobru energiju, naravno, ukoliko je pravilno postavljena. Prilikom istraživanja, pronađen je sličan stol u skladištu hotela „Posejdon“. Djelomično je oštećen, a nosači na koje je bio osvojen nisu sačuvani. U međuvremenu je pronađena crno-bijela fotografija nastala u restoranu „Sunce“ početkom 1980-ih na kojoj su članovi proslavljene velolučke klape „Ošjak“ s Oliverom Dragojevićem, njegovim bratom Aljošom Dragojevićem i Borisom Gugićem Bricom,

strastvenim kolekcionarom fotografija iz Vele Luke.² Okupljeni su upravo oko ovog stola pronađenog u hotelskom skladištu, a Oliver Dragojević na fotografiji pjeva i svira gitaru. Jasno se na fotografiji vidi da je stol bio osvojen na betonske nosače, za razliku od ostalih stolova koji su prema zamisli autora bili na žutim metalnim nosačima, što potvrđuju i fotografije u promidžbenim turističkim prospektima iz 1970-ih i 1980-ih.

Veliko profesionalno, ali i osobno zadovoljstvo bilo je pronaći ove stolove koji simboliziraju vrijeme u kojem su na otoku Korčuli vrsni arhitekti osmišljavali turističke i ugostiteljske objekte, a renomirani umjetnici svojim djelima oplemenjivali ove prostore od velike privredne i društvene važnosti, a neki od njih i danas su objekti od arhitektonskog značaja.

Stolovi su prezentirani na izložbi „Stolovi Sunca pod okriljem Posejdona“ održanoj povodom Noći muzeja 2020. godine u galeriji Centra za kulturu Vela Luka.

Jedna okrugla ploča stola iz restorana „Sunce“ nalazi se u vrtu hotela „Adria“, a na njoj je prikazan motiv sipe. Jedan stol iz restorana „Sunce“ nalazi se na recepciji hotela „Jadran“ s motivom ribe, a na poleđini stola nalazi se metalna pločica s imenom nekadašnjeg poduzeća HTP „Hum“ u čijem su sastavu bili svi navedeni objekti i inventarnim brojem koji je slabo čitljiv. Drugi stol iz restorana

² Fotografiju je ustupio upravo Velolučanin Boris Gugić Brico prilikom otvorenja izložbe „Stolovi Sunca pod okriljem Posejdona“ u galeriji Centra za kulturu Vela Luka na Noć muzeja 2020. na kojoj su prezentirani stolovi iz restorana „Sunce“ u kontekstu vremena u kojem su nastali. Uz stolove, prezentirane su i skice za uređenje ovog ugostiteljskog objekta, promidžbeni materijal ondašnjeg turističkog poduzeća „Hum“, predmeti s logom hotela Posejdon, fotografije gradnje ovog hotela, knjiga Miljenka Marukića i Damira Mušina „Život u Jadranu“ i informativne table s relevantnim podacima o vremenu i uvjetima gradnje u kontekstu Međunarodnih susreta umjetnika u Veloj Luci. Spomenuta fotografija je poslije uvećana i prezentirana na izložbi povodom druge godišnjice smrti Olivera Dragojevića „Oliver u Luci/Luka u Oliveru“ u srpnju 2020. u istoj galeriji.

Stol s motivom jastoga.
Foto: autorica

„Sunce“ ugrađen je na morskoj obali u stijenu u uvali Sokolić, a na njemu je motiv raka. Objekti su u međuvremenu promijenili vlasnike, a stolovi iz restorana „Sunce“ postali su svjedočanstvo jednog vremena bitno drugačijih ekonomskih i društvenih okolnosti.

Zbog vrsnoće izrade ovih stolova čiji su autori renomirani umjetnici akademik Petar Omčikus, Kosa Bokšan i Kemal Širbegović, kao i zbog njihove dokumentarne vrijednosti, smatram da bi sačuvane stolove iz nekadašnjeg restorana „Sunce“ trebalo zaštititi kao materijalno kulturno dobro.

Sačuvani i pronađeni stolovi svjedočanstvo su sjajne ideje o sintezi umjetnosti, odmora i blagovanja

na jednom prelijepom mediteranskom otoku, a ujedno su podsjetnik na vrijeme Međunarodnih susreta umjetnika u Veloj Luci u ozračju kojih su se uređivali i promišljali turistički sadržaji i objekti od javnog značaja u mjestu.

Literatura

Premerl, Tomislav. „Organičko kao način oblika i sinteza misli: Plitvine u Veloj Luci“. *Arhitektura* 115. Zagreb 1972., str. 49–51.

Šeparović, Aleksandar. *Vela Luka - turizam i zdravstveni turizam*. Vela Luka: Matica hrvatska Vela Luka, 2005.